

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos> E-mail: cbos@pol.pl

BS/219/192/94

RADNI II KADENCJI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ '94

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W zasadzie zakończył się pierwszy, organizacyjny okres po ostatnich wyborach samorządowych. Nawet w najbardziej konfliktowych z politycznego punktu widzenia ośrodkach (np. w Warszawie) dokonano wyboru władz, prezydenta czy burmistrza, podjęto decyzje dotyczące składu personalnego poszczególnych komisji i innych kolegialnych ciał samorządowych. Sondaż CBOS przeprowadzony na reprezentatywnej próbie radnych II kadencji¹ miał m.in. umożliwić poznanie ludzi, których wybraliśmy do władz lokalnych.

Struktura społeczno-zawodowa populacji radnych

Wybrani w tym roku radni II kadencji nie różnią się zasadniczo od swoich poprzedników. Ich struktura wiekowa jest niemal identyczna. Są to głównie żonaci mężczyźni w tzw. wieku produkcyjnym. Stosunkowo mało jest wśród nich osób młodych, średnia wieku wynosi 45 lat.

¹ Badanie "Radni II kadencji" zrealizowano - na zlecenie Biura Reformy Administracji Publicznej URM - w dniach 11-20 października '94 na 795-osobowej próbie losowej radnych.

Tabela 1

Struktura socjodemograficzna populacji radnych i całego społeczeństwa	Radni I kadencji (1990-1994)	Radni II kadencji (1994-1998)	Całe społeczeństwo
Płeć: mężczyźni kobiety	89% 11%	86% 14%	48% 52%
Wiek: do 34 lat 35-44 45-54 55-64 65 i więcej średnia wieku	12% 40% 25% 18% 5% 47 lat	12% 42% 28% 14% 4% 45 lat	31% 21% 14% 16% 17%
Wykształcenie: podstawowe zasadnicze zawodowe średnie ogólnokształcące średnie zawodowe pomaturalne i niepełne wyższe wyższe	16% 18% 3% 25% 4% 33%	10% 16% 4% 28% 4% 38%	35% 26% 31% 7%
Miejsce zamieszkania: wieś miasto do 20 tys. miast 20-100 tys. miasto 100-500 tys. miasto powyżej 500 tys.	65% 11% 13% 7% 4%	67% 11% 11% 6% 5%	38% 12% 18% 18% 14%
Grupa społeczno-zawodowa: kadra kierownicza i inteligencja pracownicy umysłowi niższego szczebla pracownicy fizyczno-umysłowi robotnicy wykwalifikowani robotnicy niewykwalifikowani rolnicy indywidualni prywatni przedsiębiorcy renciści i emeryci inni niepracujący	27% 10% 3% 5% 2% 23% 10% 18% 1%	30% 13% 3% 5% 1% 20% 11% 16% 2%	5% 9% 6% 10% 5% 8% 5% 32% 19%
Sektor zatrudnienia: państwowy spółdzielczy prywatny inne	63% 6% 16% 14%	52% 5% 42% 1%	48% 5% 36% 11%
Stan cywilny: żonaty/zamężna wolny	93% 7%	92% 8%	72% 28%
Dochody na jedną osobę: poniżej 750 tys. 750-1249 tys. 1250-1749 tys. 1750-2249 tys. 2250 tys. i powyżej	15% 22% 15% 16% 31%	7% 18% 15% 16% 45%	9% 18% 17% 19% 36%

Trochę wyższy niż w poprzedniej kadencji jest poziom wykształcenia obecnych radnych (wzrósł nieco odsetek osób po studiach, a zmalał tych, którzy mają tylko podstawowe wykształcenie). Wśród radnych z wykształceniem średnim nadal zdecydowanie dominują absolwenci szkół zawodowych, tylko minimalny odsetek stanowią osoby z wykształceniem ogólnokształcącym.

Większość radnych obecnej kadencji - podobnie jak poprzedniej - mieszka na wsi.

Radnymi są przede wszystkim ludzie aktywni zawodowo: tylko co szósty jest emerytem, rencistą lub osobą niepracującą. W porównaniu z radnymi I kadencji w całej grupie nieco wzrosła liczba pracowników umysłowych (kadry kierowniczej i inteligencji oraz umysłowych niższego szczebla).

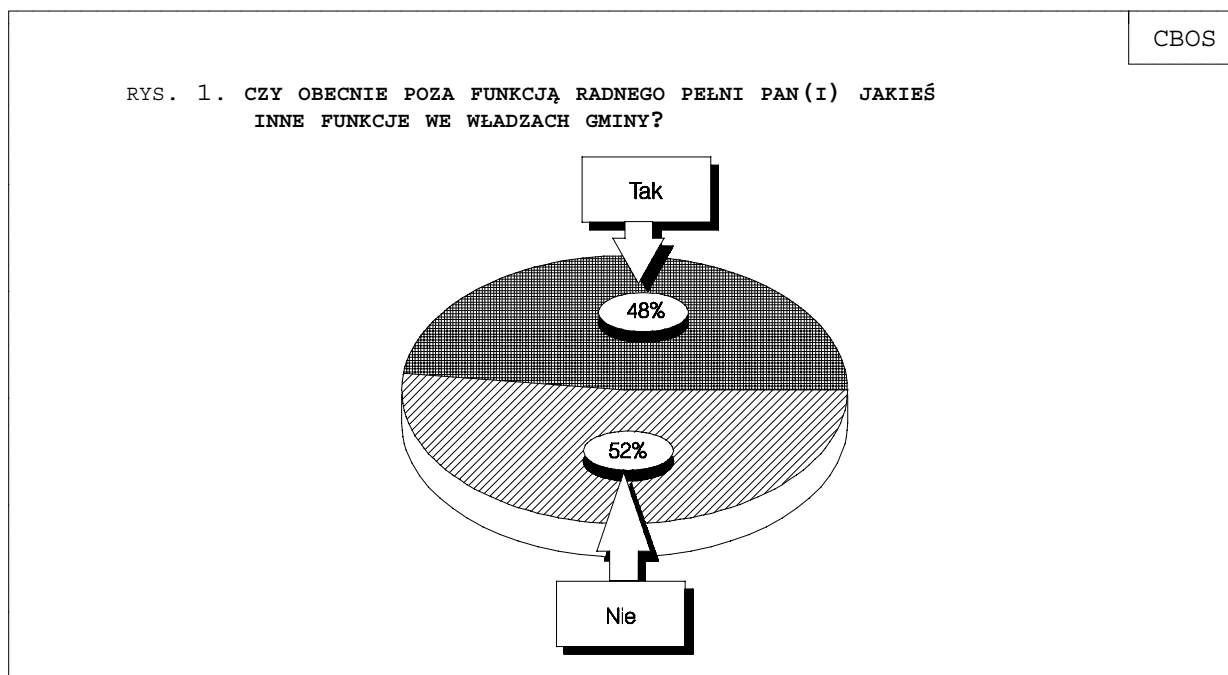
Wyraźnie zmieniła się struktura zatrudnienia radnych w prywatnym i państwowym sektorze gospodarki. O ile wśród radnych I kadencji udział zatrudnionych w sektorze prywatnym wynosił tylko 16%², o tyle obecnie w prywatnych zakładach pracuje 42% radnych, choć nadal większość stanowią wśród nich zatrudnieni w sektorze państwowym. Zmianę tę można tłumaczyć prywatyzacją i przekształceniami własnościowymi naszej gospodarki. Struktura zatrudnienia zbliżyła się do takiej jaka występuje w całym społeczeństwie.

Raczej ze zmianami struktury zatrudnienia badanej populacji, a nie z postępującą inflacją należy łączyć wzrost - wśród radnych II kadencji - odsetka osób mających dochody powyżej 2,25 mln na osobę w rodzinie, a zmniejszenie reprezentacji grupy najuboższych.

² Badanie przeprowadzono pod koniec kadencji w marcu '94.

Aktywność społeczna i pełnione funkcje publiczne

Blisko połowa radnych pełni w swoich radach dodatkowe funkcje.

CBOS

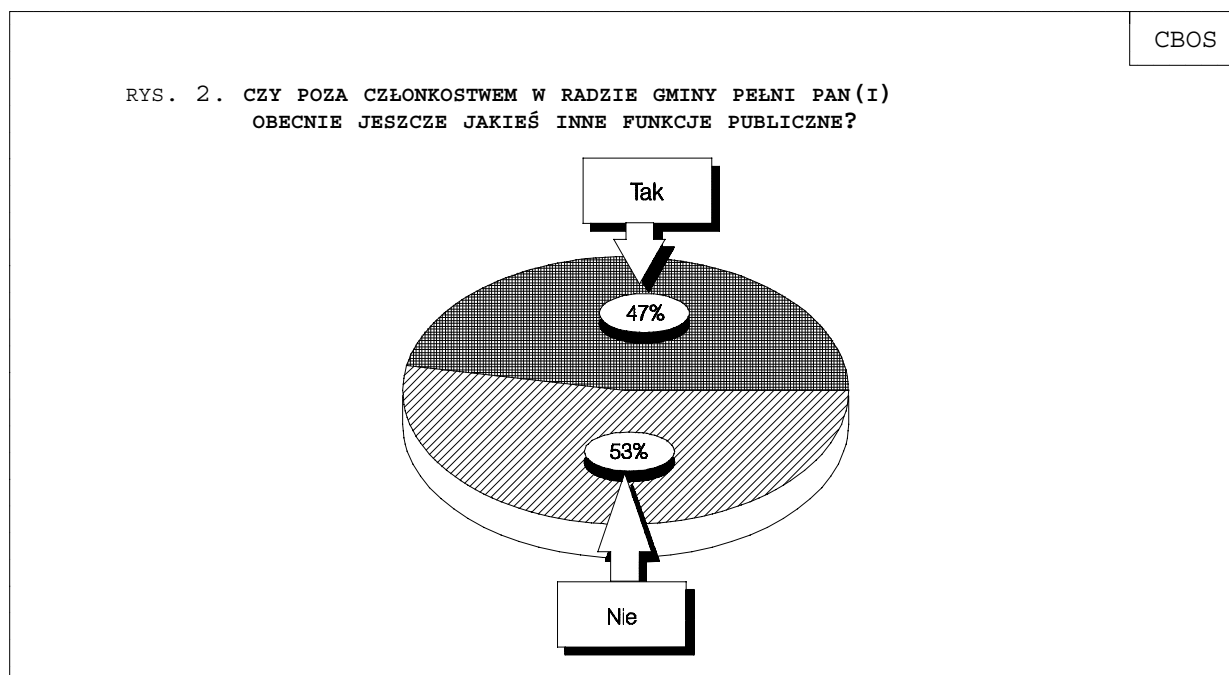
Najczęściej wymieniane funkcje:

Członek zarządu gminy nie będący burmistrzem lub jego zastępcą	31%
Przewodniczący komisji Rady Gminnej/Miejskiej	22%
Członek komisji Gminy/Miasta	16%
Zastępca przewodniczącego Rady	10%
Przewodniczący Rady Gminnej/Miejskiej	9%
Zastępca przewodniczącego komisji Rady Gminy/Miasta	5%
Zastępca burmistrza, wójta, wiceprezydent	4%
Burmistrz, wójt, prezydent miasta, przewodniczący zarządu gminy	4%
Delegaci sejmików wojewódzkich lub krajowego sejmiku samorządowego	3%
Członek komisji lub rady w Urzędzie Gminy/Miasta	2%

N=378

Niemal co trzeci z "funkcyjnych" radnych jest zwykłym członkiem zarządu gminy, co piąty - przewodniczącym którejś z komisji rady gminy, co szósty jest jej członkiem, co dziesiąty - zastępcą przewodniczącego rady, co jedenasty - przewodniczącym. Można stąd wnosić, że struktury władz samorządowych są dość rozbudowane.

Blisko połowa radnych (taki sam odsetek jak w poprzedniej kadencji) jest również aktywna na innych polach działalności publicznej.

Podobnie jak pół roku temu największy odsetek radnych pełni funkcje w radach sołeckich, osiedlowych i innych jednostkach pomocniczych samorządów. Mniej popularna wśród radnych jest działalność w partiach politycznych, organizacjach zawodowych czy społecznych.

CBOS

Najczęściej wymieniane funkcje

Sołtysi, członkowie rad sołeckich i samorządu mieszkańców, rad osiedla	24%
Ochotnicza Straż Pożarna	10%
Kółka rolnicze, SKR i inne organizacje producentów rolnych	8%
Funkcje w partiach i organizacjach politycznych	8%
Członkowie innych niż fundacje organizacji celowych tymczasowych (np. komitet telefonizacji) i stałych (np. Komitet rodzicielski, rada szkoły)	7%
Organizacje sportowe, turystyczne i hobbystyczne	7%
Spółdzielnie produkcyjne, mieszkaniowe i inne, banki spółdzielcze, członkowie rad nadzorczych, zarządów, prezesi	7%
Członkowie Zarządu Gminy/Miasta	6%
Delegaci do sejmików wojewódzkich i krajowego sejmiku samorządowego	6%
Przewodniczący Rady Gminnej/Miejskiej i ich zastępcy	5%
Ławnicy, kuratorzy, członkowie kolegiów orzekających lub ds. wykroczeń	5%

N=372

W porównaniu z radnymi pierwszej kadencji nieco zmniejszyła się liczebność działaczy spółdzielczych, co wiąże się zapewne z ogólnym zmniejszeniem liczby spółdzielni.

Radnymi II kadencji są osoby mające większe doświadczenie w działalności samorządowej, niemal połowa pełniła w przeszłości funkcję radnego.

Tabela 2

w procentach

Czy kiedykolwiek przed 1994 r. był(a) Pan(i) radnym (wojewódzkim, miejskim, gminnym, dzielnicowym)?	Radni I kadencji marzec '94	Radni II kadencji październik '94
Tak	23	49
Nie	77	51

Wyraźnie wyodrębnia się w społecznościach lokalnych grupa aktywnych działaczy. Wśród tych, którzy już byli radnymi, większość stanowią osoby pełniące tę funkcję przez jedną kadencję. Co trzeci był na tym stanowisku dłużej (prawdopodobnie ma także doświadczenia w pracy rad narodowych w PRL).

Tabela 3

w procentach

Ile kadencji był Pan radnym?	Radni I kadencji marzec '94 N=182	Radni II kadencji październik '94 N=386
Jedną kadencję	46	65
Dwie kadencje	32	20
Trzy lub więcej kadencji	21	15

Co trzeci ankietowany radny ma kilkuletni staż "działacza" i pełnił już kiedyś jakąś funkcję publiczną nie związaną bezpośrednio z działalnością w radach.

Tabela 4

w procentach

Czy w przeszłości pełnił(a) Pan(i) jeszcze jakieś funkcje publiczne, poza dotychczas wymienionymi	Radni I kadencji	Radni II kadencji
Tak	28	33
Nie	71	67

		CBOS
Najczęściej pełnione funkcje w przeszłości		
Członkowie organów władzy lokalnej szczebla podstawowego		17%
Funkcje w organizacjach politycznych funkcjonujących w PRL innych niż PZPR (ZSL, SD, ZSMP i in.)		12%
Sołtysi, członkowie rad sołeckich i samorządu mieszkańców, rad osiedla		10%
Funkcje w organizacjach młodzieżowych, kobiecych bądź środowiskowych		9%
Członkostwo w organizacjach sportowych, turystycznych lub hobbystycznych		9%
Członkowie organizacji celowych		8%
Funkcje w PZPR		7%
Funkcje w spółdzielniach lub bankach spółdzielczych		7%
Funkcje w kółkach rolniczych, SKR i innych organizacjach producentów rolnych		7%
Ochotnicza Straż Pożarna		7%
		N=259

Radni mający doświadczenie w służbie publicznej najczęściej zdobywali je piastując jakieś stanowisko we władzach lokalnych. Co dziesiąty działał wcześniej w samorządzie lokalnym.

Blisko co piąty przyznaje się do pełnienia jakiejś funkcji w PZPR bądź innych organizacjach politycznych istniejących w PRL. Samą przynależność do PZPR ma w swoim życiorysie co czwarty radny II kadencji.

Tabela 5

w procentach

	Radni		Ogół społeczeństwa
	I kadencji	II kadencji	
Czy przed 1989 rokiem był Pan(i) członkiem PZPR?	15	26	7
Czy przed 1989 rokiem był Pan(i) członkiem ZSL?	12	10	1
Czy 12 grudnia 1981 był Pan(i) członkiem NSZZ "Solidarność"	40	27	16

Jak widać, radni należą do osób aktywnych społecznie i politycznie, częściej niż ogół społeczeństwa działali w różnych organizacjach politycznych. Obecnie również częściej niż pozostali należą do rozmaitych ugrupowań.

Wśród radnych II kadencji jest trochę więcej niż wśród ich poprzedników członków SLD, a nieco mniej członków "Solidarności" (odsetek członków PSL nie uległ zmianie).

Tabela 6

w procentach

Deklarowana przynależność radnych do partii i organizacji politycznych	Radni I kadencji	Radni II kadencji
PSL	9	8
SLD (SdRP, OPZZ)	1	7
NSZZ "Solidarność"	9	4
Inne	7	6

Nieco inaczej wyglądają deklaracje radnych co do przynależności do związków zawodowych. Gdy zapytaliśmy tylko o członkostwo w tej kategorii organizacji, 7% badanych stwierdziło, że należy do NSZZ "S", a blisko 10% - że do OPZZ (w tym 6% do ZNP). Różnicę w deklaracjach należy zapewne tłumaczyć politycznym kontekstem pierwszego pytania.

Wielu ankietowanych postrzega NSZZ "S" i OPZZ wyłącznie jako związki zawodowe, a nie jako organizacje polityczne.

Ponad 14% radnych II kadencji sądzi, że NSZZ "S" najlepiej rozumie problemy ludzi, natomiast 16% utożsamia się ze związkami skupionymi w OPZZ. Ponad 78% nie należy do żadnych związków zawodowych, a 40% uważa, że żaden związek nie reprezentuje ich interesów.

Rodowód polityczny radnych

Niemal połowa wybranych ostatnio radnych nie korzystała z formalnego poparcia żadnej organizacji, natomiast partie polityczne pomogły wygrać co piątemu. Wiąże się to niewątpliwie z obowiązującą ordynacją wyborczą zróżnicowaną w zależności od wielkości gminy. W małych gminach (poniżej 40 tys. mieszkańców), z których pochodzi większość badanej populacji radnych, bardziej liczył się kandydat, bowiem obowiązywała tam ordynacja większościowa. W dużych gminach, gdzie zastosowano ordynację proporcjonalną, większą rolę odgrywały partie polityczne. Znajduje to odzwierciedlenie w wynikach wyborów.

Tabela 7

w procentach

Jaka organizacja zgłosiła Pańską kandydaturę w wyborach samorządowych?	Gmina	
	do 40 tys. mieszkańców	powyżej 40 tys. mieszkańców
Grupa obywateli	59	4
Partie i organizacje polityczne	16	62
Inne	25	34

Likwidacja ruchu komitetów obywatelskich niemal całkowicie zamknęła tę drogę rekrutacji potencjalnych działaczy samorządów lokalnych. Większego znaczenia nabrały natomiast tradycyjne organizacje wiejskie, np. rady sołeckie oraz organizacje samorządowe i środowiskowe powoływane *ad hoc*.

Tabela 8

w procentach

Jaka organizacja zgłosiła Pańską kandydaturę w wyborach samorządowych?	Radni I kadencji	Radni II kadencji (ogółem)
Grupa obywateli	37	49
Rady sołeckie i inne organizacje wiejskie	3	12
Organizacje samorządowe lub społeczne, także lokalne	1	10
PSL	9	8
SLD, SdRP	-	6
Organizacje prawicowe, centroprawicowe i chrześcijańskie (m.in. ZChN, PC, SLCh)	-	3
Ochotnicza Straż Pożarna	1	3
Unia Wolności	-	2
NSZZ "Solidarność" i "Solidarność" RI	13	2
OPZZ, Związek Nauczycielstwa Polskiego	-	1
Komitet Obywatelski	29	1
Inne	7	2

Wśród partii politycznych najwięcej swoich oficjalnych kandydatów przeforsowały ugrupowania rządzącej koalicji (PSL i SLD). Sukces wyborczy tych partii był uzależniony od charakteru gminy: w gminach wiejskich 10% radnych II kadencji zawdzięcza swoje zwycięstwo PSL, w wiejsko-miejskich - 8%, w miejskich - tylko 1%. Odwrotnie kształtują się proporcje dla SLD. W gminach wiejskich radni SLD stanowią tylko 1% ogółu, w gminach wiejsko-miejskich - 11%, a w miejskich aż 17%.

Mniej więcej tyle samo kandydatów co PSL zdobyły wszystkie partie byłego obozu wielkiej "Solidarności". Nie jest to jednak bezpośrednie odzwierciedlenie wyników wyborów, część bowiem kandydatów poszczególnych partii startowała w różnych - trudnych do rozszyfrowania - konfiguracjach organizacyjnych i lokalnych sojuszach. Rezultat ten podkreśla raczej formę organizacji poszczególnych partii i preferencje taktyczne przyjęte w walce wyborczej. Wiele sojuszy przybierało nazwy utrudniające rozpoznanie ich partyjnego składu i preferencji politycznych. Stąd ostateczny wynik wyborów był dla niektórych ugrupowań inny niż faktyczny, a odsetek radnych, popieranym przez niektóre partie, zadeklarowany w badaniu jest niższy niż w rzeczywistości.

Orientacje i poglądy polityczne radnych

Sposoby rekrutacji oraz doboru kandydatów wpływają niewątpliwie na polityczną charakterystykę radnych II kadencji. W porównaniu z preferencjami politycznymi ich poprzedników należy podkreślić, że wśród obecnych członków samorządów lokalnych przeważają zapatrywania określone jako lewicowe oraz związany z tym wyraźny wzrost notowań partii sytuujących się z lewej strony sceny politycznej.

Przedstawiliśmy badanym listę różnych partii i organizacji z prośbą o ustosunkowanie się do każdej z nich i powiedzenie, czy jest się jej członkiem, sympatykiem, przeciwnikiem czy też ma się do niej stosunek obojętny.

Tabela 9

w procentach

Partie i organizacje polityczne	Stosunek radnych do wybranych partii i organizacji politycznych							
	sympatyk lub członek		obojętność		przeciwnik		nieznajomość	
	I kadencji i	II kadencji	I kadencji	II kadencji	I kadencji	II kadencji	I kadencji	II kadencji
PSL	43	53	43	34	10	11	1	1
UP	22	36	58	49	15	11	1	2
UD	29	UW 35	54	UW 49	14	UW 10	1	UW 3
KLD	17		57		21		2	
NSZZ "S"	37	30	49	54	9	12	1	1
OPZZ	13	26	57	55	24	14	3	2
SdRP	13	25	51	51	32	20	2	2
PSL-PL	18	17	61	61	15	17	2	3
UPR	14	13	63	61	16	20	3	3
SLCh	14	10	64	63	12	19	7	6
ZChN	14	9	61	57	19	29	3	2
PChD	15	9	62	64	15	18	7	6
BBWR	16	8	67	70	10	16	5	4
KPN	12	8	48	50	35	38	3	2
RdR	12	7	60	60	20	24	5	5
PC	11	7	55	58	28	31	2	2
PK	8	5	65	62	13	16	11	14
ZZR "Samoobrona"	5	5	39	42	51	50	2	1

Największy wśród radnych spadek liczby swoich sympatyków lub członków (w porównaniu ze stanem z marca '94) odnotowały BBWR i PChD, a największy względny wzrost - OPZZ, SdRP i UP. Najwięcej przeciwników wśród radnych II kadencji mają "Samoobrona", KPN i partie prawicy: PC, ZChN i RdR; najmniej kontrowersyjne są dla nich UW, PSL, UP i NSZZ "S". Największą niewiadomą wciąż pozostaje Partia Konserwatywna.

Deklarowane sympatie polityczne nie muszą mieć bezpośredniego odzwierciedlenia w wynikach głosowania.

Tabela 10

w procentach

Poparcie udzielone przez radnych w wyborach do parlamentu w 1993 roku	Radni	
	I kadencji	II kadencji
PSL	33	39
SLD	8	23
UD	12	10
NSZZ "Solidarność"	5	5
KKW "Ojczyzna"	7	4
BBWR	6	3
UP	3	3
PC	4	2
KLD	4	2
KPN	3	2
PSL-PL	6	1
Inne	6	6

Najwięcej głosów zebrało PSL, mające również wśród radnych najwięcej sympatyków. Warto zwrócić uwagę na pewną charakterystyczną cechę naszej sceny politycznej, nie ograniczającą się tylko do populacji radnych. W przypadku większości partii liczba ich członków

i sympatyków wśród radnych nie przekłada się bezpośrednio na poparcie udzielone w czasie wyborów - radni częściej deklarują sympatię niż rzeczywiście są skłonni na nie głosować. Rozbieżność między deklaracjami o sympatii a realnym poparciem w wyborach wynosiła w przypadku Unii Pracy aż 33%, UW - 25%, a PSL - 14%. Jedynie w przypadku SdRP i SLD niemal taki sam odsetek deklarował członkostwo lub sympatię, co głosował na te ugrupowania w ostatnich wyborach. Na tym zapewne polega zdyscyplinowanie elektoratu SdRP -grupy niezbyt licznej, ale "zawsze wiernej".

Radni II kadencji mają bardziej lewicowe poglądy polityczne nie tylko w porównaniu z poglądami swoich poprzedników, ale także ogółu społeczeństwa.

Tabela 11

w procentach

Deklarowane poglądy polityczne	Radni		Ogół społeczeństwa
	I kadencji	II kadencji	
Lewica	21	36	21
Centrum	30	33	31
Prawica	41	25	20
Trudno powiedzieć	8	6	28

O ile w całym społeczeństwie poglądy prawicowe i lewicowe pozostają w równowadze (z wyraźną dominacją opcji centrowej), o tyle wśród radnych I kadencji wyraźnie nadreprezentowana była opcja prawicowa, natomiast wśród radnych II kadencji więcej zwolenników ma orientacja lewicowa. Można stąd wysnuć wniosek, że populacja radnych wciąż pozostaje pod wyraźnym wpływem wydarzeń politycznych, poglądy jej zaś nie są prostą "emanacją" opinii dominujących w społeczeństwie.

Jak widać, nie dorobiliśmy się jeszcze apolitycznych kadr samorządowych służących tylko dobru społeczności lokalnych. Czy bardziej jest to skutek nacisków politycznych, wzorów aktywności społecznej zapożyczonych z przeszłości czy też rezultat sposobu dobierania kandydatów - pozostaje kwestią otwartą.

W celu bliższego poznania poglądów politycznych radnych poprosiliśmy ich o ocenę poszczególnych haseł i wartości, jakimi kierują się partie polityczne. Radnym wręczono dziesięć kart zawierających hasła, które mogłyby być wykorzystane przez poszczególne partie w czasie kampanii wyborczej. Zadaniem badanych było wybranie najwyżej trzech hipotetycznych partii, na które byliby skłonni głosować, a następnie - również nie więcej niż trzech - na które na pewno nie oddaliby głosu.

Tabela 12

w procentach

Partie kładące nacisk na następujące sprawy:	Wskazania radnych					
	I kadencji	II kadencji	I kadencji	II kadencji	I kadencji	II kadencji
	Aprobata		Dezaprobatą		Obojętność	
- ochronę polskiego rolnictwa	56	56	6	8	38	36
- utrzymanie ładu i porządku	55	55	4	4	41	41
- ochronę socjalną i równość obywateli	35	48	17	12	48	39
- rozwój prywatnych przedsiębiorstw	34	30	23	18	43	51
- wejście Polski do Europy	23	26	23	19	54	54
- swobody obywatelskie	26	25	18	17	55	58
- ochronę państwowego przemysłu	22	19	31	25	48	55
- wartości chrześcijańskie	22	14	37	46	41	39
- ochronę Polski przed wpływami obcych narodowości	15	12	43	50	42	37
- prawo kobiet do przerywania ciąży	7	8	62	53	31	39

Jak się okazuje, poglądy radnych II kadencji na nośne politycznie kwestie nie odbiegają tak zasadniczo, jak można by sądzić na podstawie różnic w ich politycznym autoportrecie, od poglądów radnych poprzedniej kadencji. Największe różnice - zgodnie z ich deklaracjami - istnieją w poglądach na ochronę socjalną i równość obywateli. W tym przypadku opinie radnych II kadencji są bliskie poglądom ogółu społeczeństwa³. Mniejszą nośność polityczną mają dla radnych II kadencji wartości chrześcijańskie i w tym przypadku poglądy radnych są zbieżne z poglądami ogółu społeczeństwa. Radni II kadencji nieco rzadziej głosowaliby na partię popierającą rozwój prywatnych przedsiębiorstw, ale również rzadziej (co nie jest zgodne z opcją określającą się jako bardziej lewicowa) na te, które stawiają na ochronę państwowego przemysłu. Być może związane to jest z omówionymi już zmianami w strukturze zatrudnienia radnych - blisko połowa spośród nich pracuje w prywatnych przedsiębiorstwach. Nadal zdecydowaną przewagę (większą niż w całym społeczeństwie) miałyby wśród radnych partia kładąca nacisk na ochronę polskiego rolnictwa, a także zapewnienie ładu i porządku w państwie.

Największą niechęć radnych budzą hasła związane z prawem kobiet do przerywania ciąży, ochrona Polski przed wpływami obcych. Blisko połowie badanych nie odpowiada również wykorzystywanie wartości chrześcijańskich jako hasła politycznego.

O poglądach politycznych radnych mogą także świadczyć ich preferencje w przyszłorocznych wyborach prezydenckich. Zapytaliśmy respondentów, na kogo spośród potencjalnych kandydatów oddaliby swój głos.

³ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (51), 21-26 lipca '94, ogólnopolska reprezentatywna próba losowa dorosłych mieszkańców (N=1166).

Tabela 13

w procentach

Najlepsi kandydaci na prezydenta (osoby, które przynajmniej w jednym z pomiarów uzyskały 3% wskazań)	Wskazania radnych	
	I kadencji marzec '94	II kadencji październik '94
Aleksander Kwaśniewski	12	21
Lech Wałęsa	9	8
Tadeusz Zieliński	6	6
Waldemar Pawlak	5	6
Andrzej Olechowski	4	7
Józef Oleksy	-	4
Adam Strzembosz	-	3
Józef Zych	-	3
Ewa Łętowska	3	2
Hanna Suchocka	4	1
Tadeusz Mazowiecki	3	1
Jan Olszewski	3	1
Krzysztof Skubiszewski	3	-
Nie ma takiej osoby	15	14
Trudno powiedzieć	14	10

Wśród radnych zdecydowanie najbardziej popularnym kandydatem na prezydenta jest Aleksander Kwaśniewski. Jego przewaga nad pozostałymi politykami zwiększyła się, co potwierdza tezę o bardziej lewicowych poglądach radnych II kadencji. Kolejne miejsca zajmują: Lech Wałęsa, Tadeusz Zieliński, Waldemar Pawlak oraz Andrzej Olechowski. Spośród kandydatów prawicy pozaparlamentarnej najwięcej głosów radnych uzyskałby Adam Strzembosz.

Tabela 14

w procentach

Kandydaci na prezydenta	Wskazania respondentów			
	gminy wiejskie	gminy wiejsko- -miejskie	gminy miejskie	ogółem
Aleksander Kwaśniewski	20	22	23	21
Lech Wałęsa	8	8	8	8
Andrzej Olechowski	7	4	9	7
Waldemar Pawlak	6	3	1	6

Waldemar Pawlak cieszy się największym poparciem wśród radnych w gminach wiejskich, Aleksander Kwaśniewski - w gminach miejskich. Nie są to jednak duże różnice. Odsetek zwolenników Lecha Wałęsy nie zależy od charakteru gminy, prezydent jest jednakowo popularny wśród wszystkich radnych.

★

★

★

Likwidacja ruchu komitetów obywatelskich niemal całkowicie zamknęła tę drogę rekrutacji potencjalnych działaczy samorządów lokalnych. O ile dzięki ich rekomendacji w poprzednich wyborach sukces odniosło 29% kandydatów, o tyle w ostatnich - tylko 1%. Oznacza to, że komitety przestały mieć jakiegokolwiek znaczenie polityczne, a nie zostały zastąpione innymi instytucjami o podobnym profilu politycznym. Postsolidarnościowe partie nie zbudowały dotąd swoich struktur lokalnych, dlatego w tzw. terenie praktycznie nie istnieją.

Znalazło to odbicie w wynikach ostatnich wyborów samorządowych i w politycznej charakterystyce radnych II kadencji. Ponieważ udział partii politycznych we wprowadzaniu swoich kandydatów na stanowisko radnych tylko w niewielkim stopniu uległ zmianie, można przypuszczać, że w ostatnich wyborach za pośrednictwem inicjatyw lokalnych lub z poparcia "grup obywateli" wybrano więcej kandydatów o lewicowej orientacji politycznej. Ich poglądy są -

zgodnie z deklaracjami - bardziej lewicowe niż zapatrywania ogółu społeczeństwa. Wśród radnych zwiększył się odsetek osób niegdyś aktywnych w organizacjach politycznych PRL - co czwarty radny II kadencji należał do PZPR (w I kadencji co siódmy), co dziesiąty - do ZSL. Natomiast zmniejszył się odsetek osób związanych w przeszłości z NSZZ "Solidarność" (z 40% do 27%).

Trudno rozstrzygnąć, czy była to forma "ukrywania się" kandydatów lewicy wśród neutralnych politycznie inicjatyw obywatelskich lub lokalnych czy też ludzie obecnie aktywni w środowiskach lokalnych częściej mają poglądy lewicowe bądź przeszłość "działacza".

Jeśli zatem próbować odpowiedzieć na pytanie, kto tak naprawdę zwyciężył w ostatnich wyborach samorządowych, to trzeba stwierdzić, że faktycznie zwyciężyła opcja lewicowa. Jednakże poglądy na ważne politycznie kwestie osób zaliczających się do lewicy radykalnie nie różnią się od poglądów radnych poprzedniej kadencji. Lewicowość ta oznacza więc raczej sympatię niż orientację polityczną.

Najsilniejsze politycznie wśród radnych (a w porównaniu z poglądami ogółu społeczeństwa nieco nadreprezentowane) jest nadal lobby chłopskie, stawiające na ochronę polskiego rolnictwa. Najbardziej popieraną przez radnych partią pozostaje PSL, które umocniło swoją pozycję w ostatnich wyborach.

A N E K S

Tabela 1. Jaki jest Pana(i) stosunek do PSL - czy jest Pan(i) jego członkiem, sympatykiem, przeciwnikiem czy też stosunek Pana(i) do niego jest obojętny? 1 - Jestem członkiem lub sympatykiem; 2 - Jestem przeciwnikiem; 3 - Jest mi ta partia obojętna; 4 - Nie znam jej

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	53	11	34	1	2	794
Płeć						
Mężczyźni	54	11	33	0	1	683
Kobiety	44	6	44	1	5	111
Wiek						
do 34 lat	52	14	34	0	0	98
35-44	49	10	38	0	2	336
45-54	56	6	33	0	4	221
55-64	56	17	25	1	0	110
65 lat i więcej	55	10	31	3	0	29
Miejsce zamieszkania						
Wieś	61	7	29	1	2	533
Miasto do 20 tys.	49	17	34	0	0	88
od 21 do 100 tys.	35	18	48	0	0	84
101 tys.i więcej mieszk.	21	22	53	1	2	89
Wykształcenie						
Podstawowe	69	4	27	0	0	78
Zasadnicze zawodowe	62	6	29	2	2	130
Średnie	58	9	30	0	3	288
Wyższe	39	16	43	0	2	298
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier.,inteligencja	37	17	43	0	3	239
Prac.umysł.niż.szczebła	55	4	37	0	4	101
Pracownicy fiz.- umysł.	71	10	14	0	5	21
Robotnicy	38	4	54	0	4	48
Rolnicy	77	5	18	0	0	155
Prywatni przedsiębiorcy	46	15	36	1	1	84
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	58	9	30	2	1	128
Pozostali niepracujący	53	13	33	0	0	15
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 750 tys.zł	61	8	29	0	2	51
750 tys. - 1249 tys.	71	4	23	0	3	139
1250 tys. - 1749 tys.	60	7	30	2	2	115
1750 tys. - 2249 tys.	59	4	34	1	2	122
2250 tys. i powyżej	40	17	41	0	1	344
Ocena własnych war. mater.						
Złe	59	7	31	0	3	225
Średnie	52	11	35	1	1	334
Dobre	47	14	37	0	2	234
Zainteresowanie polityką						
Duże	44	18	36	1	1	327
Średnie	61	6	29	0	3	376
Małe lub żadne	47	2	48	0	2	91
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	28	20	48	0	5	40
Raz w tygodniu	52	11	35	1	2	506
Kilka razy w roku	60	7	31	0	2	181
W ogóle nie uczestniczy	52	15	32	0	2	66
Poglądy polityczne						
Lewica	70	1	28	0	0	282
Centrum	51	11	35	0	3	264
Prawica	33	24	39	1	3	202
Trudno powiedzieć	40	9	49	0	2	45

Tabela 2. Jaki jest Pana(i) stosunek do SLD - czy jest Pan(i) jego członkiem, sympatykiem, przeciwnikiem czy też stosunek Pana(i) do niego jest obojętny? 1 - Jestem członkiem lub sympatykiem; 2 - Jestem przeciwnikiem; 3 - Jest mi ta partia obojętna; 4 - Nie znam jej

	(%)					
	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	25	20	51	2	2	794
Płeć						
Mężczyźni	25	22	49	2	2	683
Kobiety	26	7	58	4	5	111
Wiek						
do 34 lat	17	19	58	4	1	98
35-44	22	20	55	2	2	336
45-54	29	17	47	3	4	221
55-64	32	26	38	1	3	110
65 lat i więcej	24	21	52	3	0	29
Miejsce zamieszkania						
Wieś	20	17	56	3	3	533
Miasto do 20 tys.	30	23	47	0	1	88
od 21 do 100 tys.	35	23	40	1	1	84
101 tys. i więcej mieszk.	37	31	31	0	0	89
Wykształcenie						
Podstawowe	13	19	60	4	4	78
Zasadnicze zawodowe	12	16	63	6	2	130
Średnie	23	22	51	2	2	288
Wyższe	35	20	42	1	2	298
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	32	21	44	1	3	239
Prac. umysł. niż. szczebla	27	16	52	3	2	101
Pracownicy fiz.- umysł.	5	38	57	0	0	21
Robotnicy	10	8	73	6	2	48
Rolnicy	15	21	56	5	3	155
Prywatni przedsiębiorcy	23	24	54	0	0	84
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	34	18	44	2	3	128
Pozostali niepracujący	13	7	67	13	0	15
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 750 tys. zł	12	22	59	6	2	51
750 tys. - 1249 tys.	17	15	59	4	5	139
1250 tys. - 1749 tys.	22	19	54	4	1	115
1750 tys. - 2249 tys.	20	21	53	3	2	122
2250 tys. i powyżej	34	22	43	0	1	344
Ocena własnych war. mater.						
Złe	20	20	52	5	3	225
Średnie	27	19	51	2	2	334
Dobre	26	22	49	1	2	234
Zainteresowanie polityką						
Duże	35	24	38	2	1	327
Średnie	20	19	56	2	3	376
Małe lub żadne	8	9	73	7	4	91
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	13	30	53	5	0	40
Raz w tygodniu	17	22	57	2	3	506
Kilka razy w roku	37	14	44	3	2	181
W ogóle nie uczestniczy	62	14	24	0	0	66
Poglądy polityczne						
Lewica	55	6	37	2	0	282
Centrum	10	20	64	2	4	264
Prawica	7	42	47	2	2	202
Trudno powiedzieć	7	11	76	2	4	45

Tabela 3. Jaki jest Pana(i) stosunek do NSZZ "Solidarność" - czy jest Pan(i) jego członkiem, sympatykiem, przeciwnikiem czy też stosunek Pana(i) do niego jest obojętny? 1 - Jestem członkiem lub sympatykiem; 2 - Jestem przeciwnikiem; 3 - Jest mi ta partia obojętna; 4 - Nie znam jej

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	30	12	54	1	3	794
Płeć						
Mężczyźni	31	12	54	1	3	683
Kobiety	24	14	57	1	5	111
Wiek						
do 34 lat	28	12	59	1	0	98
35-44	26	11	59	1	3	336
45-54	35	12	48	1	4	221
55-64	33	19	45	0	3	110
65 lat i więcej	31	7	62	0	0	29
Miejsce zamieszkania						
Wieś	25	12	59	1	2	533
Miasto do 20 tys.	34	16	45	2	2	88
od 21 do 100 tys.	43	8	44	0	5	84
101 tys. i więcej mieszk.	42	13	40	0	4	89
Wykształcenie						
Podstawowe	24	15	56	3	1	78
Zasadnicze zawodowe	29	12	56	2	2	130
Średnie	30	13	54	0	2	288
Wyższe	31	11	53	1	4	298
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	29	10	54	1	5	239
Prac.umysł.niż.szczebla	30	12	56	0	2	101
Pracownicy fiz.- umysł.	38	14	43	0	5	21
Robotnicy	23	6	69	0	2	48
Rolnicy	28	15	54	1	1	155
Prywatni przedsiębiorcy	26	17	55	0	2	84
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	34	12	51	2	2	128
Pozostali niepracujący	40	13	40	7	0	15
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 750 tys.zł	25	14	61	0	0	51
750 tys. - 1249 tys.	28	12	55	1	3	139
1250 tys. - 1749 tys.	27	13	57	1	2	115
1750 tys. - 2249 tys.	28	11	55	2	3	122
2250 tys. i powyżej	33	13	51	0	4	344
Ocena własnych war. mater.						
Złe	30	14	53	1	2	225
Średnie	28	11	56	1	4	334
Dobre	32	12	52	0	3	234
Zainteresowanie polityką						
Duże	32	17	48	1	3	327
Średnie	32	9	56	1	3	376
Małe lub żadne	15	9	70	2	3	91
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	53	8	40	0	0	40
Raz w tygodniu	33	9	54	1	2	506
Kilka razy w roku	23	18	54	1	4	181
W ogóle nie uczestniczy	9	24	62	0	5	66
Poglądy polityczne						
Lewica	20	22	54	2	2	282
Centrum	22	9	64	1	3	264
Prawica	58	2	36	0	3	202
Trudno powiedzieć	9	11	76	0	4	45

Tabela 4. Jaki jest Pana(i) stosunek do Unii Wolności - czy jest Pan(i) jej członkiem, sympatykiem, przeciwnikiem czy też stosunek Pana(i) do niej jest obojętny?
1 - Jestem członkiem lub sympatykiem; 2 - Jestem przeciwnikiem; 3 - Jest mi ta partia obojętna; 4 - Nie znam jej

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	35	10	49	2	3	794
Płeć						
Mężczyźni	36	11	48	2	3	683
Kobiety	31	4	57	4	5	111
Wiek						
do 34 lat	34	7	51	5	3	98
35-44	38	7	51	1	3	336
45-54	35	12	47	4	3	221
55-64	27	17	49	0	6	110
65 lat i więcej	31	17	52	0	0	29
Miejsce zamieszkania						
Wieś	26	10	57	3	3	533
Miasto do 20 tys.	53	7	38	1	1	88
od 21 do 100 tys.	49	10	36	0	6	84
101 tys. i więcej mieszk.	56	12	27	0	4	89
Wykształcenie						
Podstawowe	14	12	65	6	3	78
Zasadnicze zawodowe	19	12	62	2	4	130
Średnie	29	12	55	3	2	288
Wyższe	53	7	35	1	5	298
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	51	7	36	1	5	239
Prac.umysł.niż.szczebla	39	9	50	1	2	101
Pracownicy fiz.- umysł.	43	0	57	0	0	21
Robotnicy	19	8	71	0	2	48
Rolnicy	12	15	65	6	3	155
Prywatni przedsiębiorcy	43	7	46	1	2	84
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	30	16	49	2	4	128
Pozostali niepracujący	33	0	53	13	0	15
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 750 tys.zł	10	10	75	4	2	51
750 tys. - 1249 tys.	16	9	65	6	4	139
1250 tys. - 1749 tys.	28	13	56	1	3	115
1750 tys. - 2249 tys.	35	8	51	4	2	122
2250 tys. i powyżej	50	10	36	1	4	344
Ocena własnych war. mater.						
Złe	28	11	56	2	4	225
Średnie	31	11	51	3	4	334
Dobre	47	8	41	1	3	234
Zainteresowanie polityką						
Duże	44	14	38	1	2	327
Średnie	33	7	54	3	3	376
Małe lub żadne	8	7	75	3	8	91
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	35	15	48	0	3	40
Raz w tygodniu	32	11	51	3	3	506
Kilka razy w roku	40	7	48	2	4	181
W ogóle nie uczestniczy	42	12	42	0	3	66
Poglądy polityczne						
Lewica	38	10	48	2	2	282
Centrum	32	8	55	3	3	264
Prawica	40	13	40	3	4	202
Trudno powiedzieć	9	7	76	0	9	45

Tabela 5. Jaki jest Pana(i) stosunek do Unii Pracy - czy jest Pan(i) jej członkiem, sympatykiem, przeciwnikiem czy też stosunek Pana(i) do niej jest obojętny?
1 - Jestem członkiem lub sympatykiem; 2 - Jestem przeciwnikiem; 3 - Jest mi ta partia obojętna; 4 - Nie znam jej

	(%)					
	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	37	11	49	2	2	794
Płeć						
Mężczyźni	35	12	49	2	2	683
Kobiety	44	3	48	0	5	111
Wiek						
do 34 lat	33	8	55	2	2	98
35-44	37	8	52	1	2	336
45-54	37	11	48	3	2	221
55-64	40	19	35	2	4	110
65 lat i więcej	34	17	48	0	0	29
Miejsce zamieszkania						
Wieś	32	8	56	2	2	533
Miasto do 20 tys.	49	18	30	1	2	88
od 21 do 100 tys.	48	12	37	1	2	84
101 tys. i więcej mieszk.	38	21	39	0	1	89
Wykształcenie						
Podstawowe	26	9	56	6	3	78
Zasadnicze zawodowe	25	7	65	1	3	130
Średnie	35	11	51	1	1	288
Wyższe	46	12	38	1	2	298
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	40	11	44	0	4	239
Prac.umysł.niż.szczebla	44	9	47	0	1	101
Pracownicy fiz.- umysł.	24	5	71	0	0	21
Robotnicy	29	6	60	2	2	48
Rolnicy	26	8	60	5	2	155
Prywatni przedsiębiorcy	42	15	42	1	0	84
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	38	14	43	3	2	128
Pozostali niepracujący	47	7	47	0	0	15
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 750 tys.zł	18	8	73	0	2	51
750 tys. - 1249 tys.	27	5	60	4	4	139
1250 tys. - 1749 tys.	40	9	47	2	3	115
1750 tys. - 2249 tys.	41	8	45	4	2	122
2250 tys. i powyżej	41	15	42	1	1	344
Ocena własnych war. mater.						
Złe	36	9	49	2	4	225
Średnie	37	11	48	2	2	334
Dobre	37	12	50	0	1	234
Zainteresowanie polityką						
Duże	44	16	38	1	1	327
Średnie	35	7	53	2	2	376
Małe lub żadne	15	7	71	2	4	91
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	20	25	53	0	3	40
Raz w tygodniu	30	12	54	2	2	506
Kilka razy w roku	51	3	42	1	3	181
W ogóle nie uczestniczy	58	14	27	0	2	66
Poglądy polityczne						
Lewica	60	6	31	2	1	282
Centrum	27	6	62	2	3	264
Prawica	23	25	49	1	2	202
Trudno powiedzieć	7	7	80	0	7	45